

Lignam, hic etiam vicus est, castra locat. Postulavit ab accolis Seprii pecunias, quas illi pro annuo vectigali debebant. Denegarunt primo tributum; verum metu imminentis mali atque damni, cladem enim minabatur barbarus, debitas pecunias Lodrisio persolvere, quas omnes militi statim dedit. Terror non parvus Civitati incussus fuit. A populatione & excursionibus prædabundus barbarus non desisteat, cuncta igne & ferro pervastans. Urbem præterea fames inopinata oppressit; nam tum astrictis frigore rivis, quibus molæ ad frangenda frumenta circumagi solebant; tum quod barbarus ita perterrefeceret populos, ut pauci jumenta pitrinaria agerent, farina in Urbem comportata non sunt; ita inopia victus quatrimum laboratum est. Movit ea res cives, atque qui arma ferre poterant, tum etiam qui equos privato sumptu alebant; subito arma capiunt; haud parva fuit equitum multitudo. Proditum, subitarios equites circiter mille, præter eos, qui publico sumptu merebant, arreptis armis & signis militaribus ad Actium coivisse pro salute patriæ, quodcumque Actius visisset profecturos. Ferus, immanis, & egens barbarus de vita, & bonis sollicitum Populum faciebat: vicem suam quisque timebant; ita omnes ultro, & sponte nomen in militiam dabant. Actius in extremo discrimine ab omnibus Civitatibus, quæ ditionis erant, auxilia deposcit. Imperabat tunc, præter Mediolanum, Papiæ, Bergamo, Cremonæ, Laudi, Como, Placentiæ, & Cremæ. Confestim accurere populares milites. Civitas quæque domesticam, non alienigenam militiam sustentat. A finitimis item, qui aut affinitate, aut fœdere, aut amicitia conjuncti erant, ut in gravissimo periculo opem ferrent, postulavit. Cognati, & Socii libentissimis animis per intoleranda frigora, milites subitarios in auxilium misere, atque in primis Marchiones Estenses, sub quorum ditione, & imperio erat Ferraria, & Mutina. Thomas Saluciarum Dominus, Ludovicus Sabaudia Princeps. Hi tres sanguine, & nuptiarum fœdere Actio conjunctissimi erant; namque Beatrix Actii mater Estensis Marchionis soror erat. Salucienſi Ricciarda in exilio patris Tarvisii progenita nupserat; Ludovicus focer Actii. Hi non solum submisere copias, sed jam viam ingressi ad pugnam pervenissent, nisi nivium magnitudo, & brumales dies interclusissent. Marchio Montisferrati triduum usque profectus est, intercessere frigora ne quo die dimicatum fuit, pugnam interesset; nec Bononenses auxilia suppressere; siquidem Thaddæus Pepulus, sub cujus nutu, & imperio Bononia posita erat, ducentos misit milites. Ludovicus Gonzaga vexillationes tres ex Mantua misit; e Genua sagittarii complures advenere. Papienses misere & mercenarios milites, namque per ea tempora Civitas non solum in armis juventutem habebat, sed etiam mercenarios conduxerat. Ad Actium Mastinus Scaliger, ut suspicionem leniret (palam erat illum tanti facti auctorem fuisse, ejusque nutu, & imperio mercenarias barbarorum catervas Lodrisio adhæsisse) quingentos misit milites; præterea literis, atque nunciis Actium monuit, insidias caveret, neque vim cognati extimelceret, quoniam barbara multitudo frigidis impatiens, victu atque stipendio egens brevi dilaberetur. A Patriarcha nem Aquilejensi ducenti milites in viam

Tom. XXV.

A ingressi ad opem Actio ferendam. Verum difficultate viarum, & quia asperum erat cœlum, etsi prompti armisque instructi fuerant, complures ex eis ne maturarent effectum est. Ingentes copiarum undique confluebant, quæ si coire potuissent, non temere pluribus anteannis major vis in Insubribus convenisse crederetur. Trepidabant interea cives, tumultuabantur qui vicos, & castella incolebant; hos barbarus pecuniæ, & rerum inops spoliabat, alios in vinculis inedia, & verberibus macebat, nisi aurum exposuissent. Actius copias, cum magnæ essent, bifariam partitus est. Præsidio Civitatis septingentos milites designavit, qui Joanni patruo Novariensi Episcopo parerent. Satis id præsidii existimavit esse, tum ad cives in fide, & officio continendos, tum ad vim propulsandam, si qua extrinsecus a propinquo hoste ingrueret. Universo autem exercitui Luchinus alter præficitur. Sequebantur de gente Vicecomitum delecti juvenes strenui, & ad omne tubeundum periculum prompti; res dilationem non capiebat. Itaque primum Rhaude contendit; inde in vicum pervenit, quem Nervianum vocant. Distabat a stativis hostium quattuor millia passuum. Majores erant copiarum, quam vicus capere posset; in septem partes divisæ, in loca convicina distribuuntur. Prætorium, & Prætorianæ cohortes Nerviani cum Luchino constitutæ, Parabiaghi equites ostingenti, pedites vero ad duo millia collocantur. Medii erant inter duos hostiles exercitus positi. Lodrisius Lignani haud exiguum manum secum habebat, fretus robore, & virtute militum fortunam experiri voluit. Tertio itaque Idus Februarias cœlum asperum erat frigore, atque nives deciderant. Antelucano tempore tribus e locis eos, qui Parabiaghi confederant, aggreditur; stratos, & dormientes, sic enim noctis hora exigebat, oppressit; cæsi multi. Expergefactus militiæ Magister, atque ad arma clamitans adversus Lodrisium progreditur. Multi aggregantur, & fortissime atque animose resistunt. Prælium committitur a diluculo usque ad sextam diei horam; atrociter dimicatum est. Tunc Luchinus, ne virtus eorum inhonorata esset, qui strenuam operam in pugna edebant, militaribus insignibus decoravit Prothasium Caymum, Succium Vistarinum, & quemdam Alexandrinum de Invicatorum gente. Cædes facta ingens fuit; nam in area Parabiaghi, quæ pro foro patet, vix trecenti, remissa pugna inventi sunt; ex sagittariis, & peditibus strages major. Captus fuit in eo confictu Joannes Vicecomes Vercellini filius; hunc Lodrisius quia patruelis filius erat servavit a cæde, diligenter tamen custodiri voluit. Adhuc insensibilis animis, & uter foret acerbior certabatur. Luchinus iterum, ut benemeritis gratiam aliquam referret, simulque ceteros alacriores ad pugnandum redderet, in fervore pugnae Placentinos duos, Lancillotum Anguissolam, & Dondacium Malvicinum equestri auro donavit. Tertius Joannes Elifcus, cujus soror Luchino nupserat, eodem honore decoratur; neque a jactura deterritus Luchinus, congregatis copiis, cui etiam adjuncti sunt qui a cæde superfuissent, acie instructa, inter Parabiagam, & Canegratæ constitit. Minime cunctatus Lodrisius ex adverso ejus loci non procul confedit. Signa propria super viperarum capita aquilæ eminebant; ita indifferente certamina inibat, & promiscua

L

cædes